

Kaarihitusammal

Krokdvärgmossa

Blindiadelphus campylopodus (*Seligeria campylopada*)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Kaarihitusammal on hyvin pieni, kärkipesäkkeinen lehtisammal. Se kasvaa tummanvihreinä tai likaisen vihreinä, enintään parin millimetrin korkuisina peitteinä, tuppaina tai yksittäisinä versoina harvakseltaan. Lehdet ovat kapean kielimäisiä, ehytreunaisia tai kärjestä heikosti hampaisia. Itiöpesäkkeet ovat pitkänomaisen soikeita. Suhteellisen pitkä (1,5–2,5 mm) ja hento pesäkeperä on tuoreena kaartuva, kuivana pystytkö. Kaareutunut pesäkeperä onkin hyvä tuntomerkki, jonka avulla lajin erottaa esimerkiksi sitä muistuttavasta idänhitusammalesta (*S. diversifolia*).

Elinympäristö ja levinneisyys

Kaarihitusammal on riippuvainen kalkkikivipaljastumista. Se kasvaa jyrkänteillä ja rotkoissa varjoisilla ja kosteilla kalkkikallioilla ja lohkkareilla, viime vuosina lajia on tavattu usein suhteellisen vähän aikaa sitten paljastuneilta dolomiittilohkkareilta. Kaarihitusammalta esiintyy harvinaisena kalkkiseuduilla Suomen itä- ja pohjoisosissa.

Nykytila ja uhkatekijät

Kalkinlouhinta on vähentänyt lajille sopivia kasvupaikkoja, joita muutenkin Suomessa on vähän. Pienissä paljastumissa metsäsammalet tai muut kookkaammat lajit syrjäyttävät kaarihitusammalen helposti. Hakkuiden aiheuttama suoralle auringonpaisteelle altistuminen saattaa myös vähentää sammalen elinvoimaisuutta. Kaksi kolmasosaa kaarihitusammalen nykyisistä kasvupaikoista on suojeltu.

Hoitosuositukset

Erityisesti suojeltavan kaarihitusammalen kasvupaikalla varmistetaan metsänhoitotoimissa kostean pienilmaston ja varjoisuuden säilyminen. Kasvupaikka ja sen lähiympäristö sekä läheisyydessä mahdollisesti olevat muut kaarihitusammalalle sopivat kalkkiseinämät tai -lohkkareet säilytetään puustoltaan jatkuvasti peitteisinä. Hakkuut eivät saisi altistaa kasvupaikkoja suoralle auringonpaisteelle. Tarvittaessa kilpailevia yleisten sammallajien kasvustoja voidaan varovaisesti poistaa kasvupaikoilta. Jotkut kasvupaikoista ovat metsälain erityisen arvokkaita elinympäristöjä (jyrkänteet), joiden ominaispiirteiden muuttaminen on kielletty. Osa kasvupaikoista sopii METSO-ohjelmaan (kalkkikalliot, muut monimuotoisuudelle merkittävät kalliot ja jyrkänteet). Yksittäisiä kalkkilohkkareita voi esiintyä monissa eri ympäristöissä.

Lähteet

Lönnell, N. 2006. *Seligeria campylopada* krokdvärgmossa. Teoksessa: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Blad-mossor: Sköldmossor – blåmossor. Bryophyta: Buxbaumia – Leucobryum. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. S 219.

Virtanen, R. 2009: Teoksessa: *Seligeria campylopada* – vaarantunut. Teoksessa: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.). 2009. Suomen uhanalaiset sammalet. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. S. 255–257. Verkkojulkaisuna: <http://hdl.handle.net/10138/38824>